

Kirkerådet
post.kirkeradet@kirken.no

Dato: 15.10.2020

Vår ref: 20/02705-2

Deres ref:

Frivillighet i Den norske kirke - hørings svar fra Oslo biskop og bispedømmeråd

Det vises til tilsendt høringsnotat fra Kirkerådet (KR) pr. 16.06. 2020 med svarfrist 15.10. Temaet frivillighet har blitt tatt opp og etterlyst på Kirkemøtet ved flere anledninger. Kirkemøtet vedtok i 2019: «Kirkens møte med mennesker i alle livssituasjoner er avhengig av ansatte og frivillige. Kirkemøtet ber KR vurdere hvordan frivilligheten kan styrkes».¹

Oslo biskop og bispedømmeråd er glad for at saken er satt på dagsorden og takker for notatet som på en kortfattet måte tar opp mange anliggende og utfordringene som ligger i frivilligheten. Saken beskriver hvordan frivillighet i Den norske kirke kan forstås og foreslår hvilke områder som skal prioriteres for å styrke frivilligheten. Høringsinstansene blir utfordret til å reflektere over hva som er de viktigste perspektivene i saken, hva som bør prioriteres i det videre arbeidet i tillegg til andre kommentarer. Høringsinstansene er begrenset til å gjelde bispedømmene, VID, MF og TF. Oslo biskop og bispedømmeråd etterlyser fellesrådenes stemme da frivillighet er et viktig felles anliggende for begge linjer for å kunne nå de syv forslagene til handling.

Det foreligger ett forslag til vedtak med syv forslag til tiltak som understreker hvordan frivillighet i kirken skal kjennetegnes av god samhandling og trygge rammer. Oslo biskop og bispedømmeråd vil komme tilbake til hvert enkelt av disse punktet senere i høringssvaret.

OBD har hatt frivillighet som satsningsområde siden 2018. Dette har resultert i ulike tiltak på bispedømmenivå – i kontakt med menighetene i bispedømmet. Det ligger derfor en stor grad av gjenkjennelse i høringsnotatet som foreligger.

I forlengelse av et overordnet Kirkemøtevedtak vil Kirkerådet få til behandling en handlingsplan for hvordan de ulike delene av saken følges opp på nasjonalt nivå. Oslo biskop

¹ KM 12/19, punkt 3.

og bispedømmeråd støtter at bispedømmerådene blir invitert til felles arbeid for å nå målene i planen slik det sies i høringsbrevet og ønsker at dette skjer tidlig i prosessen. Om menighetene lokalt skal være med å markere frivillighetens år 2022 blir det viktig i god tid å kunne motivere til å sette av tid og ressurser slik at dette blir integrert i planer. Kirken kan både hente impulser fra og være en bidragsyter i arbeidet med frivillighet på nasjonalt nivå.

Kirkemøte er Dnk sitt øverste organ der kirkens mål og handlingsplaner vedtas. Dette fører til utarbeidelse av ulike strategidokument og handlingsplaner i bispedømmene, prostiene og de enkelte lokalmenigheter. Ansattressurser blir ofte knyttet til disse handlingsplanene og dermed også etterspørselen etter instrumentell frivillighet for å kunne nå disse målsetningene. Hvordan kan den organiske frivilligheten der frivilliges initiativ, kompetanse og bidrag utover de prioriterte målsetningene bli ivaretatt? Og vil den organiske frivillighet organiseres på samme måte når den ansatte enten mangler den frivilliges kompetanse eller ikke har eierskap eller kjennskap til aktiviteter eller engasjement som utføres av frivillige?

Oslo biskop og bispedømmeråd savner en klargjøring av hvilke rammer frivillighet i Dnk tar utgangspunkt i. Det er ulike forståelsesrammer som vil kunne forme organiseringen av det frivillige arbeidet i menighetene. Er frivillige arbeid en dugnad for fellesskapet, filantropi eller et samfunnsnyttig arbeid? Er ansatte i kirken en del av det store kirkefellesskapet og dermed både deltakere og katalysatorer for kirkens eksistens og oppdrag?

Oslo biskop og bispedømmeråd støtter bakgrunnsforståelse og teologisk forankring. der kirkens fellesskap omtales som Kristi kropp. I dette fellesskapet skal alle ha mulighet til å delta og bidra. Frivillig arbeid blir i denne sammenheng beskrevet som trospraksis for noen. Oslo biskop og bispedømme vil allikevel stille spørsmål hvorvidt denne bakgrunnsforståelsen er tilstrekkelig og speiler den videre frivillighetstenkingen i dokumentet der frivillig arbeid blir sett som en åpen og inkluderende frivillighet uavhengig av grad av identifisering og tilhørighet. Er definisjonen av frivillighet som «*aktiviteter som utføres av egen fri vilje og uten lønn, annet enn begrenset kompensasjon eller mindre gaver for å gagne mennesker utenfor egen familie eller hushold*»² dekkende? Vil «fri vilje» og «uten lønn» i tilstrekkelig grad favne frivillig arbeid i kirken og deltakelse i det kirkelige fellesskapet både for mennesker som kjenner sterk tilknytning og motivasjon i kraft av å være skapt og kristen men også for mennesker som ønsker å gjøre frivillig arbeid i kirken med en annen eller løsere tilknytning og motivasjon? Oslo biskop og bispedømmeråd ønsker å anerkjenne frivilliges myndighet og kompetanse og ser det som avgjørende for det å være kirke.

Oslo biskop og bispedømmeråd ser det som utfordrende at forslaget til vedtak kun tar utgangspunkt i «Kristi kropp» som grunnlag for frivillighet og ville foreslå at det teologiske grunnlaget for å være frivillig i Dnk utvides også i vedtaket samtidig som det særegne ved å være kirke og ikke en frivillighetssentral blir ivaretatt. Oslo biskop og bispedømmeråd støtter den videre ordlyden i vedtaket: «alle skal ha mulighet til å delta og bidra i dette fellesskapet». Videre at «vår kirkes kultur, ledelse, kommunikasjon og organisering skal gi frivillighet gode kår. Frivillighet i kirken skal kjennetegnes av god samhandling og trygge

² D. Wollebæk, S. Sætrang, A. Fladmoe: *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2015, s. 18

rammer»³. Det vil imidlertid være av stor betydning hvilket språk man bruker om frivillighet knyttet til hvilken kontekst det kommuniseres inn i.

Oslo biskop og bispedømmeråd støtter de syv forslagene til handling og vil i det følgende utdype dette i tråd med spørsmålene til refleksjon i høringsbrevet.

I lys av dette vil Den norske kirke

- 1 «... tilrettelegge for at ressurser og engasjement tas i bruk hos alle som vil bidra.**
 - a. Viktige perspektiver: Bevisstgjøring rundt organisk og instrumentell frivillighet både i rekrutteringsfasen, involveringsfasen og oppfølgingsfasen kan være første skritt i å øke fokuset på frivillighet og frivillighetsledelse.
 - b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet: Bli oppmerksom på hvilke engasjement som blir sett og hvilke engasjement som ikke blir sett eller løftet opp. Anerkjenn også de usynlige oppgavene og engasjementene. Andre kommentarer. Ved å tilrettelegge for at ressurser og engasjement tas i bruk hos alle som vil bidra må man også regne med at eierskapet, engasjement og også kompetanse til prosjekter og frivillig arbeid vil være hos frivillige og ikke bare hos stab. Det vil også være viktig å ha gode rammer og rutiner for dette (jfr. Punkt 3).
- 2 «... øke fokus og kompetanse på frivillighet og frivillighetsledelse.**
 - a. Viktige perspektiver: frivilligheten er i endring. Løsere tilknytning skaper svakere lojalitet, høyere krav til profesjonalitet og kvalitet og mer opptatt av egen nytte. Frivillighet preges i mindre grad av langvarig, kontinuerlig og regelmessig engasjement (s.6).
 - b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Bevisstgjøring rundt frivillighet og endringer i frivillig engasjement i menigheter, prostier, fellesråd og bispedømmer.
 - ii. Tydelig oppfølging av frivillige der alle frivillige har tildelt en ansvarlig leder. Ta på alvor funn som viser høyere trivsel ved oppfølging av en ansatt enn frivillighetskoordinator (side 7, 3. avsnitt)
 - iii. Organisering og ansvarsavklaring i stab og menighetsråd rundt ansvar, roller og organisering av frivillighet i menigheten. Hvem skal følge opp frivillige ledere i menighetsråd eller andre frivillige ledere? Hvem eier det kirkelige fellesskapet og dens aktiviteter?
 - c. Andre kommentarer:
 - i. Det er ulike funn knyttet til ny frivillighet og lojalitet som viser at endring rundt frivillighet og tilknytning ikke er den samme i alle organisasjoner. En stor andel av frivillig arbeid er foreldrefrivillighet i idrettsforeninger der de frivillige oppgavene ikke er skreddersydd. Motivasjonen er i denne sammenheng dugnaden og bidraget til fellesskapet.
 - ii. Dokumentet peker på interessante aspekter ved å organisere frivillighet. Sporsheim og Sirris stiler spørsmålet hvorvidt det er strukturelle forhold i kirken som hindrer ansatte i å jobbe organisk med frivillige, og om disse strukturelle forholdene kan endres (s. 5). Det vil være interessant å se det videre arbeidet med å øke fokus og kompetanse på frivillighet og

³ Forslag til vedtak, Høringsnotat, «Frivillighet i Den norske kirke, s. 1

frivillighet ledelse i sammenheng med arbeidet som gjøres rundt kirkelig organisering.

- iii. Videreutdanning på VID om frivillighet og frivillighetsledelse kan motivere kirkelige ansatte og frivillige til å øke sin kompetanse.

3 «...sikre rammer og rutiner som bidrar til trygghet og god etisk praksis»

- a. Viktige perspektiver: Gode rammer og rutiner er nødvendig.
- b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Hvert bispedømme sørger for å ha oppdaterte maler, retningslinjer og rutiner knyttet til politiattest, taushetsplikt, varslingsrutiner og bekymringsmeldinger, forsikringer, etiske retningslinjer for møtet med mennesker – spesielt barn og unge, personvern/GDPR, oppfølging av frivillige og konflikthåndtering. <https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/Oslo/frivillig---verktoykasse/ressurser/>.
 - ii. Gjøre verktøyet kjent og motivere til bruk.
 - iii. Gjøre tilpassede rammer og rutiner i lys av oppgaven som utføres.
 - iv. Arbeide for at bispedømmene og fellesrådene samkjører arbeidet med å sikre gode rammer og rutiner.

4 «... kommunisere om kirken slik at det skaper motivasjon til å bidra»

- a. Viktige perspektiver: Synliggjøre kirkens ulike aktiviteter og brede engasjement
- b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Synliggjøre bredden i engasjement og aktiviteter slik at det favner enda bredere og inkluderer mangfoldet. Være våken for usynlig kompetanse og løfte dette opp.
 - ii. Ivareta frivillige aktører ut ifra deres behov og engasjement og gi rom for kompetanse som kan komplementere kirkens væren og oppdrag.

5 «...samhandle aktivt med organisasjoner, kommuner og næringsliv»

- a. Viktige perspektiver: Kjennskap til og samhandling med organisasjoner, kommuner og næringsliv for sammen å skape aktive og levende lokalsamfunn og møte de utfordringer som er i lokalmiljøet.
- b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Gjøre seg kjent med lokale prioriteringer og planer
 - ii. Skape møteplasser for ulike aktører for å samskape⁴ felles engasjement
 - iii. Prioriterer aktiviteter og engasjement der få andre aktører er.
- c. Andre kommentarer: Besøktjeneste er trukket frem som kirkens diakonale oppdrag som omhandler inkluderende fellesskap for alle, uavhengig av livssyn. (s. 10). Det er behov for definisjonsavklaring i de tilfeller der samme ord blir brukt av ulike aktører og rommer ulikt innhold. Kirkens besøktjeneste er et tilbud til alle, uavhengig av livssyn. Besøket i hjemmet kan imidlertid innebære både et kaffebesøk, sjelesorg eller soknebud, forbønn m.m.

⁴ <https://www.ks.no/contentassets/cc2dd10e4e054c768c0ffdbd9fa29384/handbok-for-samskaping.pdf>

- 6 «...motivere og legge til rette for økt deltakelse gjennom givertjeneste og innsamling»**
- a. Viktige perspektiver: Frivillighet inkluderer både det å gi tid og kompetanse men også å dele økonomiske ressurser.
 - b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Kommunisere bruk av økonomiske ressurser som en viktig del av frivillighet og trospraksis.
 - ii. Rekruttere nye givere ved å synliggjøre bredde i økonomiske innsamlinger.
 - iii. Tydeliggjøre hvordan midlene disponeres og bidra til oppfølging av frivillige givere ved å informere om dette.
 - iv. Ryddighet og profesjonalisering rundt innsamling og skattefradrag.
- 7 «... innhente og formidle kunnskap om hva som bidrar til å fremme frivillighet i kirken»**
- a. Viktige perspektiver: Formidling av forskning på frivillighet som kan styrke dette feltet i kirken. Innhente og formidle erfaringer og kunnskap og bruke dette i frivillighetsarbeidet.
 - b. Viktige prioriteringer i det videre arbeidet:
 - i. Gjøre forskningen som allerede er publisert kjent og internalisere dette i arbeidet med frivillighet i menighetene.

Frivillighetsforskningen er gjort i mange typer frivillige organisasjoner. Er denne forskningen overførbar også til religiøse trossamfunn som Dnk? Vil motivasjon og eierskap til frivilligheten være annerledes i møte med tilhørighet, overbevisning og tro? Oslo biskop og bispedømmeråd ser det som en viktig prioritering å formidle eksisterende kunnskap og forskning om frivillighet til menighet, ansatte og frivillige slik at funn fra forskning og litteratur blir internalisert i det videre arbeidet med frivillighet i kirken der menneskers ulike gaver og kompetanse er med for å gjøre kirken til kirke.

Med vennlig hilsen

Kari Veiteberg
Biskop

Elise Sandnes
stiftsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Click here to enter text., Click here to enter text.

Click here to enter text.

Click here to enter text.